

**ZASADY RACHUNKOWOŚCI I PLANU KONT  
w zakresie ewidencji podatków, opłat i nieopodatkowanych należności budżetowych**

**INSTRUKCJA**

**I. POSTANOWIENIA OGÓLNE**

1. Prowadzenie rachunkowości w zakresie podatków, opłat i nieopodatkowanych należności budżetowych w Urzędzie Miasta regulują obowiązujące w tym zakresie przepisy, a w szczególności:
  - a) Ustawa o rachunkowości
  - b) Ustawa o finansach publicznych
  - c) Ustawa – Ordynacja podatkowa
  - d) Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie zasad rachunkowości i planu kont dla organów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego
  - e) Zakładowy Plan Kont – wprowadzany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Pabianic.
2. Ewidencja podatków, nazywana również księgowością podatkową funkcjonuje jako integralna część ewidencji księgowej Urzędu Miejskiego.
3. Rachunkowość w zakresie podatków, opłat i nieopodatkowanych należności budżetowych w Urzędzie Miejskim obejmuje w szczególności:
  - a) prowadzenie w księgach rachunkowych prawidłowej ewidencji księgowej przypisów, odpisów, wpłat, zwrotów i zaliczeń nadpłat z tytułu podatków;
  - b) sprawdzenie terminowości wpłat należności przez podatników;
  - c) terminowe podejmowanie czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (upomnienia, tytuły wykonawcze);
  - d) dokonywanie rozliczeń podatników z tytułu wpłat, nadpłat i zaległości;
  - e) prowadzenie rozliczenia rachunkowo – kasowego inkasenta;
  - f) przygotowywanie sprawozdań;
  - g) terminowe wypłacanie gotówki przyjętej do kasy na rachunek bieżący Urzędu;
  - h) ustalanie na podstawie ewidencji księgowej danych potrzebnych do wydania zaświadczeń o niezaleganiu w podatkach lub stwierdzających stan zaległości podatkowych.

**II. KSIĘGI RACHUNKOWE**

1. Zapisy w księgach rachunkowych mogą być dokonywane tylko na podstawie dowodów księgowych sprawdzonych.
2. Ewidencja księgowa w zakresie podatków, opłat i nieopodatkowanych należności budżetowych prowadzona jest techniką komputerową z wykorzystaniem programów komputerowych przyjętych do stosowania.

3. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych należy zachować w szczególności następujące warunki:
  - a) dowody źródłowe mogą mieć postać dokumentów papierowych lub zapisów elektronicznych, przy czym w tym drugim przypadku muszą być zabezpieczone przed zniekształceniem lub usunięciem pierwotnej treści operacji księgowej, której dotyczą,
  - b) zapisy w księgach rachunkowych mogą nastąpić za pomocą klawiatury komputerowej, urządzeń czytających dokumenty papierowe, urządzeń transmisji danych lub komputerowych nośników danych, pod warunkiem, że podczas rejestracji operacji księgowej uzyskują one trwale czytelną postać odpowiadającą treści dowodu księgowego i możliwe jest stwierdzenie źródła pochodzenia każdego zapisu,
  - c) zapisy mogą być przenoszone między zbiorami danych składającymi się na księgi rachunkowe prowadzone na komputerowych nośnikach danych, pod warunkiem, że możliwe jest stwierdzenie źródła pochodzenia zapisów w zbiorach, w których ich dokonano pierwotnie, a odpowiedni program zapewni zachowanie ich poprawności i kompletności,
  - d) drukom ścisłego zachowania automatycznie nadawane są kolejne numery, przy czym nie mogą występować luki w numeracji, a każdy numer musi być niepowtarzalny. Numer anulowanego dokumentu nie może być nadany innemu dokumentowi.
4. Do udokumentowania przypisów i odpisów w księgach rachunkowych służą:
  - a) deklaracje i decyzje podatkowe, z których wynika zobowiązanie podatkowe lub kwota zmniejszająca zobowiązanie podatkowe;
  - b) dowody zrealizowanych wpłat nie przypisanych, należnych od podatników;
  - c) postanowienia o dokonaniu potrącenia;
  - d) dokumenty, na podstawie których przypisuje się bankowi zobowiązanie w wysokości zapłaty dokonanej przez podatnika oraz dokumenty stwierdzające obciążenie rachunku bankowego podatnika z tytułu zapłaty podatku – w przypadku gdy podatnik dokonał zapłaty podatku za pośrednictwem banku, a bank obciążył rachunek bieżący podatnika, ale nie przekazał środków na rachunek bieżący;
  - e) odpisy orzeczeń sądu administracyjnego uchylającego decyzję organu podatkowego pierwszej instancji lub stwierdzającego jej nieważność.
5. Dokonywanie wpłat podatków, opłat i nieopodatkowanych należności budżetowych odbywa się w oparciu o następujące dowody:
  - a) pokwitowanie wygenerowane z systemu komputerowego (KP);
  - b) wyciągi bankowe otrzymane w formie elektronicznej, jeżeli dla każdej z wykazanych w nich operacji zawierają dane zapewniające identyfikację wpłaty albo dokumenty wpłaty załączone do wyciągu bankowego;
  - c) dokumenty stwierdzające obciążenie rachunku bankowego podatnika z tytułu zapłaty podatku – w przypadku gdy podatnik dokonał zapłaty podatku za pośrednictwem banku, a bank obciążył rachunek bieżący podatnika, ale nie przekazał środków na rachunek bieżący – na podstawie których przypisuje się bankowi zobowiązanie w wysokości zapłaty dokonanej przez podatnika;
  - d) postanowienia o zaliczeniu wpłaty, nadpłaty lub zwrotu podatku na poczet zaległości podatkowych albo bieżących zobowiązań podatkowych;
  - e) wniosek podatnika o zaliczenie nadpłaty na poczet przyszłych zobowiązań podatkowych;
  - f) inne dowody wpłaty zatwierdzone do stosowania w Urzędzie odrębnymi Zarządzeniami Prezydenta Miasta.
6. Regulowanie podatków w formie niepieniężnej:
  - a) zgodnie z art. 65 § 1 Ordynacji podatkowej, bieżące zobowiązania podatkowe oraz

zaległości podatkowe w podatkach stanowiących dochód budżetu miasta, podlegają – na wniosek podatnika – potrąceniu z wzajemnej, bezspornej i wymagalnej wierzytelności podatnika wobec jednostki samorządu terytorialnego. Uprawnienie to przysługuje również podatnikom m. in. z tytułu nabycia przez miasto nieruchomości na cele uzasadniające jej wywłaszczenie lub też, wywłaszczenie nieruchomości na podstawie przepisów o gospodarce nieruchomościami. Przepis ten stosuje się również do wzajemnych, bezspornych i wymagalnych wierzytelności podatnika wobec samorządowych jednostek budżetowych z tytułu robót budowlanych, dostaw lub usług wykonywanych przez tego podatnika w trybie przepisów o zamówieniach publicznych, pod warunkiem, że potrącenie jest dokonywane przez tego podatnika i z tej wierzytelności. Potrącenia z wymieniowych w Ordynacji podatkowej tytułów można również dokonać z urzędu, a na wniosek podatnika mogą być one zaliczone na poczet przyszłych zobowiązań podatkowych;

b) w myśl art. 66 § 1 Ordynacji podatkowej szczególnym przypadkiem wygaśnięcia zobowiązania podatkowego jest przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych na rzecz Gminy, w zamian za zaległości podatkowe z tytułu podatków stanowiących dochody budżetu. Przeniesienie własności następuje na wniosek podatnika, na podstawie pisemnej umowy zawartej pomiędzy Prezydentem a podatnikiem. W takich przypadkach za termin wygaśnięcia zobowiązania podatkowego uważa się dzień przeniesienia własności rzeczy lub praw majątkowych. W przypadku przeniesienia własności nieruchomości obowiązuje – pod rygorem nieważności – forma aktu notarialnego;

c) w sytuacjach uzasadnionych ważnym interesem podatnika lub interesem publicznym, zgodnie z art. 67a § 1 Ordynacji podatkowej, organ podatkowy, na wniosek podatnika ( w pewnych przypadkach działając również z urzędu (art. 67d) może umorzyć w całości lub w części zaległości podatkowe lub odsetki za zwłokę. Umorzenie zaległości podatkowej powoduje również umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub w takiej części, w jakiej została umorzona zaległość podatkowa.

7. Do udokumentowania wygaśnięcia zobowiązań podatkowych w opisanych wyżej formach niepieniężnych służą:
  - a) postanowienia o dokonaniu potrącenia, a którym mowa w art 65 Ordynacji podatkowej;
  - b) umowy lub inne dokumenty, z których w szczególności wynika określony a art. 66 § 4 Ordynacji podatkowej termin wygaśnięcia zobowiązania podatkowego w stosunku do jednostki samorządu terytorialnego;
  - c) decyzje dotyczące podatków, o których mowa w art. 67a § 1 pkt 3 i art. 67 § 1 Ordynacji podatkowej;
  - d) dokumenty informujące o przedawnieniu, o którym mowa w art. 70 – 71 Ordynacji podatkowej.
8. Dokonywane podatnikom zwroty należności dokumentowane są na podstawie:
  - a) pokwitowań wygenerowanych z systemu komputerowego (KW);
  - b) wyciągów bankowych otrzymanych w formie elektroniczne, jeżeli dla każdej z wykazanych w nich operacji zawierają dane zapewniające identyfikację wypłaty;
  - c) dokumenty wypłaty załączone do wyciągu bankowego;
  - d) postanowień o zwrocie nadpłaconej lub nienależnie wpłaconej kwoty dotyczącej określonego w tym postanowieniu zobowiązania.

Operacje kasowe mogą być również dokumentowane wewnętrznymi dowodami księgowymi określonymi w wewnętrznych instrukcjach, w szczególności notami księgowymi.
9. Pokwitowanie wpłaty lub wypłaty powinno zawierać dane umożliwiające identyfikację:
  - a) egzemplarza pokwitowania;

- b) podatnika;
  - c) podatku lub innego tytułu wpłaty lub wypłaty;
  - d) wysokości kwoty wpłaty lub wypłaty;
  - e) w przypadku wpłaty również okres, którego dotyczy wpłata;
  - f) daty wpłaty lub wypłaty, która jest jednocześnie datą pokwitowania.
10. Wpłaty gotówkowe przyjmuje i wypłaty gotówkowe dokonuje kasjer na podstawie oddzielnych pokwitowań do każdej operacji wpłaty albo wypłaty, co najmniej w dwóch egzemplarzach, z przeznaczeniem: oryginał pokwitowania wpłaty/wypłaty otrzymuje wpłacający, kopia pokwitowania wpłaty/wypłaty pozostaje w kasie.  
Łączne zobowiązanie pieniężne stanowi tytuł, na który wypełnia się jedno pokwitowanie wpłaty/wypłaty.
11. W przypadku zagubienia lub zniszczenia przez podatnika wydanego mu pokwitowania wpłaty, na pisemną prośbę podatnika wydaje się zaświadczenie o dokonaniu wpłaty. W zaświadczeniu podane są następujące dane:
- a) numer pokwitowania;
  - b) imię i nazwisko, miejsce zamieszkania lub nazwa, adres siedziby podatnika;
  - c) tytuł wpłaty;
  - d) suma wpłaty cyframi i słownie;
  - e) okres, którego dotyczy wpłata;
  - f) data wpłaty.
12. Dowody wpłaty oraz dowody wypłaty powinny być przy księgowaniu sprawdzone z punktu widzenia prawidłowości zakwalifikowania wpłaty lub wypłaty. W przypadku niemożności zaliczenia dokonanej wpłaty na właściwą należność, księguje się wpłatę jako wpływy do wyjaśnienia i wyjaśnia tytuł wpłaty.
13. Z kwoty wpłat wpłaconych przez podatnika lub wpłaconych przez komornika na pokrycie zaległości podatkowych, dzieli się na pokrycie należności głównej i należnych odsetek za zwłokę według zasad określonych w art. 55 § 2 Ordynacji podatkowej, w ostatniej kolejności pokrywa się koszty upomnienia.
14. Opłaty pocztowe, komornicze lub prowizje bankowe, potrącone z sum pobranych na rzecz organu podatkowego z tytułu podatków, obciążają bieżące wydatki budżetowe związane z poborem podatków.
15. Ewidencja podatków i opłat jest integralną częścią ewidencji księgowej Urzędu.  
Księgi rachunkowe obejmują:
- a) dziennik, który służy do zapisywania w porządku chronologicznym, dzień po dniu, danych o operacjach gospodarczych. Zapisy w dzienniku muszą być kolejno numerowane a sumy zapisów liczone w sposób ciągły w skali roku;
  - b) konta księgi głównej, w której obowiązuje ujęcie każdej operacji zgodnie z zasadą podwójnego zapisu;
  - c) kontrola ksiąg pomocniczych (ewidencja analityczna), które służą do prowadzenia rachunków z podatnikami z tytułu podatków i opłat, z osobami trzecimi, inkasentami, jednostkami budżetowymi i bankami. Ewidencję księgową na tych kontach prowadzi się z uwzględnieniem podziałek klasyfikacji budżetowej.
16. Konta ewidencji analitycznej prowadzi się następująco:

- a) dla każdego podatnika, osoby trzeciej i inkasenta prowadzi się odrębne konto w każdym podatku, płaconym przez niego bezpośrednio do kasy Urzędu lub na rachunek bankowy Urzędu;
- b) dla każdej jednostki budżetowej i banku prowadzi się odrębne konto w każdym podatku, w związku z którym ta jednostka budżetowa lub bank stał się dłużnikiem jednostki samorządu terytorialnego.

### III. PLAN KONT DLA CELÓW POBORU PODATKÓW

1. Ewidencja podatków jako integralna część ewidencji księgowej Urzędu jest prowadzona z wykorzystaniem kont syntetycznych planu kont Urzędu jako jednostki budżetowej.
2. Zapisów w księgach rachunkowych dokonuje się według zasad określonych w obowiązującej Ustawie o rachunkowości.
3. Ewidencje rozliczeń z tytułu podatków prowadzi się na:
  - a) kontach bilansowych:
    - kontach syntetycznych księgi głównej;
    - kontach analitycznych i kontach szczegółowych ksiąg pomocniczych;
  - b) kontach pozabilansowych, służących do rozrachunków z osobami trzecimi oraz inkasentami w zakresie pobieranych przez nich wpłat z tytułu podatków podlegających przypisaniu na kontach podatników: syntetycznych, analitycznych, szczegółowych.
4. Dla prowadzenia ewidencji z tytułu podatków korzysta się z następujących bilansowych kont syntetycznych Urzędu:

011 – środki trwałe  
013 – Pozostałe środki trwałe  
020 – Wartości niematerialne i prawne  
101 – Kasa  
130 – Rachunek bieżący Urzędu  
141 – Środki pieniężne w drodze  
221 – Należności z tytułu dochodów budżetowych  
245 – Wpływy do wyjaśnienia  
226 – Długoterminowe wpływy do wyjaśnienia  
290 – Odpisy aktualizujące należność  
310 – Materiały  
720 – Przychody z tytułu dochodów budżetowych  
860 – Wynik finansowy

Odpisy aktualizujące należności z tytułu podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetowych ujmuje się na koncie 761 – Pozostałe koszty operacyjne, funkcjonującego w ramach planu kont Urzędu.

Zapisy i ewidencja na kontach określonych w Zakładowym planie kont w Urzędzie opiera się o typowe zapisy przedstawione w Załączniku Nr 3b do niniejszego Zarządzenia.

5. Konta określone dla celów podatkowych prowadzi się w następujący sposób:
  - 1) dla każdego podatnika prowadzi się odrębne konto w każdym podatku;
  - 2) dla każdej jednostki budżetowej, banku oraz innego podmiotu prowadzi się odrębne konto w każdym podatku, w związku z którym ta jednostka budżetowa, bank lub inny

podmiot stał się dłużnikiem jednostki samorządu terytorialnego.

6. Dla podatków i opłat, które nie podlegają przypisaniu na kontach podatników (opłaty targowe i inne), można nie prowadzić szczegółowych kont podatników.
7. Sumy obrotów na bilansowych lub pozabilansowych kontach szczegółowych prowadzonych do odpowiedniego konta analitycznego powinny być zgodne z obrotami na koncie analitycznym, do którego są prowadzone.
8. Na bilansowych i pozabilansowych kontach analitycznych i szczegółowych, ewidencję księgową prowadzi się z uwzględnieniem klasyfikacji budżetowej.
9. Księgowań dotyczących rozrachunków z poszczególnymi podatnikami z tytułu należnych i wpłaconych przez nich podatków podlegających przypisaniu na ich kontach, a także z innymi podmiotami, dokonuje się na kontach szczegółowych prowadzonych do kont analitycznych w ramach syntetycznego konta 221 – Należności z tytułu dochodów budżetowych:
  - 1) na stronie WN konta szczegółowego księguje się:
    - a) przypisy należności;
    - b) odsetki za zwłokę i inne należności uboczne w kwocie wpłaconej;
    - c) zwrot nadpłaty;
    - d) wypłatę należnego podatnikowi oprocentowania za nieterminowy zwrot nadpłaty;
  - 2) na stronie Ma konta szczegółowego księguje się:
    - a) odpisy należności;
    - b) odpisy z tytułu należnego podatnikowi oprocentowania za nieterminowy zwrot nadpłaty;
    - c) wpłaty dokonane na rachunek bieżący Urzędu;
    - d) wpłaty dokonane do Kasy Urzędu;
    - e) wygaśnięcie zobowiązania podatkowego przez przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych, o którym mowa w art. 66 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej;
    - f) wygaśnięcie zobowiązania podatkowego wskutek potrącenia, o których mowa w art. 65 § 1 Ordynacji podatkowej;
    - g) zapłatę dokonaną za pośrednictwem banku, który obciążył rachunek bieżący podatnika z tytułu zapłaty podatku, ale nie przekazał tych środków na rachunek bieżący Urzędu.
10. Księgowań dotyczących rozrachunków należności od poszczególnych jednostek budżetowych z tytułu potrącenia dokonuje się na kontach szczegółowych prowadzonych do kont analitycznych w ramach syntetycznego konta 221 – Należności z tytułu dochodów budżetowych:
  - 1) na stronie Wn konta szczegółowego księguje się przypis jednostce budżetowej w wysokości kwoty potrącenia, o którym mowa w art. 65 § 1 Ordynacji podatkowej;
  - 2) na stronie Ma konta szczegółowego księguje się wpłaty jednostek budżetowych z tytułu należności przypisanych w wysokości kwoty potrącenia, o którym mowa w art. 65 § 1 Ordynacji podatkowej.
11. Księgowań dotyczących rozrachunków należności od poszczególnych banków z tytułu nieprzekazanych wpłat dokonuje się na kontach szczegółowych prowadzonych do kont analitycznych w ramach syntetycznego konta 221 – Należności z tytułu dochodów budżetowych:
  - 1) na stronie Wn konta szczegółowego księguje się przypis bankowi w wysokości zapłaty dokonanej przez podatnika poleceniem przelewu do banku, który obciążył rachunek bieżący

podatnika, ale nie przekazał środków na rachunek bieżący urzędu:

2) na stronie Ma konta szczegółowego księguje się wpłaty banku z tytułu należności przypisanych w wyniku dokonania przez podatnika zapłaty należności podatkowej poleceniem przelewu, w sytuacji gdy bank obciążył rachunek bieżący podatnika, ale nie przekazał środków na rachunek bieżący urzędu.

12. Dla celów podatkowych stosuje się konto pozabilansowe:

Konto 990 - „Rozrachunki z osobami trzecimi z tytułu ich odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe podatnika”.

**Pozabilansowe konto 990 – Rozrachunki z osobami trzecimi** z tytułu ich odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe podatnika służy do ewidencji kwot należnych od osób trzecich i realizacji tych zobowiązań. Księgowania dokonuje się, nie stosując zasady dwustronnego zapisu.

Jeżeli orzeczono o odpowiedzialności solidarnej dwóch lub więcej osób trzecich, dla każdej z tych osób otwiera się osobne pozabilansowe konto szczegółowe do bilansowego konta szczegółowego tego samego podatnika, na każdym koncie osoby trzeciej, przypisując kwotę lub kwoty wynikające z decyzji orzekającej o odpowiedzialność osób trzecich.

Na poziomie pozabilansowych kont szczegółowych księgowania dokonuje się na koncie tej osoby trzeciej, której dotyczy dowód księgowy, z zastrzeżeniem że wpłaty oraz zwroty nadpłat, księguje się równocześnie na koncie podatnika, do którego prowadzone jest konto osoby trzeciej.

Stan zobowiązań i ich realizacji określa się na podstawie zapisów na bilansowym koncie szczegółowym podatnika, dla którego orzeczono odpowiedzialność osoby trzeciej lub osób trzecich.

Gdy na bilansowym koncie podatnika kwota zobowiązań podlegających zapłacie przez osobę trzecią lub osoby trzecie, zostanie zrównoważona sumą wpłat tych osób, wtedy zobowiązanie wygasa. Tym samym wygasają również zobowiązania osoby lub osób trzecich z tego tytułu. Jeżeli, w przypadku kilku osób trzecich, po wygaśnięciu zobowiązania, na pozabilansowym koncie osoby trzeciej część przypisanej jej kwoty należności pozostanie niezrównoważona wpłatami tej osoby, wtedy ta część kwoty podlega odpisaniu. Odpisania dokonuje się na podstawie wydanego w tej sprawie postanowienia o którym mowa w art. 65 Ordynacji Podatkowej.

#### IV. Podsumowanie

1. Obowiązek stosowania wymienionych kont w rachunkowości urzędu, wynika wprost z przepisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad rachunkowości oraz planów kont dla organów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego.
2. Ewidencja prowadzona na koncie 221 powinna dostarczyć informacji w zakresie m.in. stanu należności pozostałych do zapłaty (ogółem) i stanu należności wymagalnych (zaległości).
3. Wprowadzony niniejszym zarządzeniem plan kont stanowi podstawę prowadzenia ewidencji księgowej urzędu oraz powinien zapewniać w szczególności możliwość sporządzania sprawozdań finansowych, sprawozdań budżetowych oraz innych określonych w odrębnych przepisach.
4. Konta stosowane do ewidencji podatków i opłat mogą być dzielone w celu przejrzystości i szczegółowej analityki pobieranych wpłat.
5. Konta określone w niniejszej instrukcji stosuje się od 1 stycznia 2012.

Prezydent Miasta Pabianic  
/-/ Zbigniew Dychto